

GÖRKƏMLİ RƏSSAMIN GƏNCƏ "AVTOQRAFI"

Azərbaycanın rəssamlıq sənətinə əvəzsiz töhfələr vermiş, mənzərə, portret, illüstrasiya janrında çoxşaxəli yaradıcılığa malik, dünyaşöhrətli sənətkar, mahir fırça ustası Toğrul Nərimanbəyov yaşasaydı 94 yaş olacaqdı. O böyük sənətkarla görüşmək, təsviri sənət haqqında, ilk dəfə olduğu qədim şəhərlə bağlı düşüncələrini dinləmək mənə də nəsib olub.

1980-ci il idi, Gəncədə böyük yenidənqurma, abadlaşdırma işləri aparılırdı.

Yerli ziyalılar, vətənpərvər insanlarla yanaşı, ittifaq miqyasında görkəmli partiya, dövlət xadimləri, mədəniyyət və incəsənət ustaları da bu nəhəng yenidənqurma işlərinin iştirakçısına çevrilmişdi. İki ildən də az bir vaxtda onlarla tanınmış insan bu qədim şəhərin qonağı oldu: Anar, Cəmil Əlibəyov, Fikrət Əmirov, Hüseyn Arif, Şəmsi Bədəlbəyli, Mirvarid Dilbazi, Əzizə Cəfərzadə, Cabir Novruz, Hüseyn Abbaszadə, Tofiq Bayram, İsmayıl Şıxlı, Xalidə Hasilova, Nəriman Həsənzadə, rus yazıçısı Yuri Arakçeyev, ukraynalı şair İvan Draç, Ukrayna Yazıçılar İttifaqının birinci katibi Pablo Zaqrebelniy, belarus İosif Seņen...

O vaxt belə bir ənənə yaranmışdı. Şəhərdə həyata keçirilən abadlaşdırma və yenidənqurma işləri haqqında görkəmli insanlarla görüşüb müsahibə alır və şəhər qəzetində dərc edirdik.

Bir fakt da qeyd edim ki, sovet rejimi ateizmi dövlət siyasəti kimi qəbul etmişdi və dini abidələr baxımsızlıq üzündən uçub dağılırdı, onların bərpası isə qadağan olunmuşdu. Bütün bu tikililər dini mahiyyət daşısa da şəhərsalma tarixinin bir parçası kimi, inşa edildiyi dövrdə sənətin səviyyəsindən xəbər verirdi. Ona görə də qadağalara baxmayaraq qorunmalı, memarlıq incisi kimi gələcək nəsillərə çatdırılmalıydı. Gəncədə vətənpərvər bir addım atıldı, şəhərdə uçulub dağılmaqda olan bütün məscid binalarının qədim tarixi abidə kimi qorunub saxlanması təşəbbüsü irəli sürüldü və bərpa edilərək müxtəlif mədəniyyət müəssisələrinin istifadəsinə verildi. Həmin binalarda "Zərrabi" Nizami Poeziya Teatrı, "Şərəfxanlı" El nəğmələri teatri, "Qırılıxlı", "Şəfa çiçəyi" apteki kimi fəaliyyətə başladı.

Görkəmli fırça ustası Toğrul İbrahimbəyov da hə-

min dövrdə şəhərdəki qədim "Tatlar məscidi"nin bərpası və yenidən qurulması üçün dəvət edilmişdi. Rəssam məscidin bərpasından sonra orada fəaliyyət göstərəcək "Nizami və Puşkin kitabxanası"nda divarboyyu nəhəng panno üzərində işləyirdi.

Həmin dövrdə Toğrul Nərimanbəyovla iş başında görüşdük, o, Gəncənin qədim tarixi memarlıq və maddi-mədəniyyət abidələri barədə maraqlı fikirlər söylədi, Gəncəyə dəvətindən

danışdı, üzərində işlədiyi nəhəng pannonun çoxşaxəli kompozisiyasından söz açdı:

"...Mənə elə gəlir ki, oxucuları daha çox yeni yaradılacaq "Nizami və Puşkin kitabxanası"nda işlədiyim süjetli divar rəsminin sənət həlli maraqlandırır. Gəncədə ilk işimdirdi. Əvvəlcədən deyim ki, buradakı fəaliyyətim maraqlı və yaddaqalan olacaq. Dahi şair və mütəfəkkir Nizami Gəncəvinin bugünkü həmyerlilərinin rəsamlığa marağı, sənəti düzgün qiymətləndirməsi təq-

dirləyiqdir. Sənətsevər insanlarla əhatə olunmuşam. Rəssamlar yaxşı bilirlər ki, sənətsevər insanlar arasında işləmək çox xoşdur, ilhamvericidir. Bu işə yaradıcı insan üçün amildir.

Bir neçə kəlmə yeni əsərim haqqında. Əsas məqsədim böyük şair və mütəfəkkir Nizami Gəncəvinin və rus poeziyasının ən görkəmli nümayəndələrindən olan Aleksandr Sergeyeviç Puşkinin sənət dünyasını bir tabloda, vahid süjet çərçivəsində təsvir etməkdir. Əsərin əsas leytmotivini qədim Şərqi poeziyasının ən böyük ustası Nizami Gəncəvi və rus poeziyasının günəşi Aleksandr Sergeyeviç Puşkinin yaradıcılığının bir tabloda təsviri təşkil edir. Divarın bir hissəsində dahi Nizaminin bütün dünyada məşhur olan "Xəmsə"sindən səhnələr təsvir olunacaq. Kəpəzin və Göygölün görünüşü Nizaminin sənət dünyasının vüqar və bəyazlıq rəmzi kimi düşünülüb. Çalışım ki, milli kalorit daha qabarıq nəzərə çarpsın.

Aleksandr Sergeyeviç Puşkinin təsviri canlanan digər hissədə isə şairin əsərlərindən səhnələr təsvir edilir. Böyük rus şairinin ömrünün Qafqazda keçən günləri və Peterburq həyatından fraqmentlər əsəri tamamlayır. İki qardaş xalqın böyük şairlərinin bir tabloda yerləşdirilməsi, həm tarixilik, həm də millilik baxımından müəyyən çətinliklər törətsə də, çalışmışam ki, poeziya sənətinin beynəlmilliliyini təsvir edim, hər iki şairi birləşdirən ümumi cəhətləri göstərim.

İşim tamamlanmaq üzrədir. Kitabxana bu günlərdə istifadəyə verilecek. Yəqin ki, qədim şəhərin sənətsevər adamları bu əsəri öz gözləri ilə görəcək, əsl qiyməti də onlar verəcəklər..."

Söhbətimizin sonunda: "Qədim Gəncəyə yenə gələcəksinizmi?" - deyə soruşdum: "İnşallah, tale qismət etsə böyük həvəslə" - dedi... Bu, böyük sənətkarın Gəncəyə ilk və sonuncu səfəri oldu, yaratdığı möhtəşəm tablo isə xatirələrdən silinməyəcək. Hazırda həmin tablo qiymətli sənət nümunəsi kimi Gəncə Dövlət Filarmoniyasının nəzdində olan Urban Mərkəzində nümayiş etdirilir.

Dünyaşöhrətli rəssam Toğrul Nərimanbəyovun qədim şəhərə verdiyi sənət töhfəsinin yaranma tarixçəsinə diqqət çəkmək onun ölməz ruhuna ehtiramdır...

Vaqif TANRIVERDİYEV,
"Respublika".

